

8. Інформаційне суспільство: дефініції, людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація, економіка, ринок, юриспруденція / В.М. Брижко, О.М. Гальченко, В.С. Цимпалюк та ін. – К.: Інтеграл, 2002. – 220 с.
9. Тамбовцев В.П. Опыт эмпирического исследования экономического поведения // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 6. Экономика. – 1994. – № 3. – С. 11–22.
10. Эрроу К. Информация и экономическое поведение // Вопросы экономики. – 1995. – № 5. – С. 98–107.
11. Соколова Г.Н. Экономическая социология: учебник / Г.Н. Соколова. – М.: ИИД Филінъ; Минск: Беларуская навука. – 2000. – 376 с.
12. Архипова Т.А. Экономическое поведение в российском трансформирующемся обществе: сущность, черты, направления формирования. – Автореферат дис. на соискание степени к.э.н. – Ростов-на-Дону, 2001. – 28 с.
13. Шестовских Т.С. Риск в структуре экономического поведения / Т.С. Шестовских // СоцИс, 1998. – № 5. – С. 116–119.
14. Верховин В.И. Экономическая социология монография / В.И. Верховин. – М.: ИМТ, 1998. – 445 с.
15. Ното есопoticus современной Украины. Поведенческий аспект / Е.И. Суименко, Т.О. Ефременко. – К.: Ин-т социологии, 2004. – 294 с.
16. Омельченко О.Ю. Особливості прояву інформаційних екстерналій в економічній діяльності та суспільному житті / О.Ю. Омельченко // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 2 (36). – С. 56–60.

УДК 657.1

Скрипник М.І.

доктор економічних наук,

завідувач кафедри обліку і аудиту

Київського національного університету технологій та дизайну

Григоревська О.О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і аудиту

Київського національного університету технологій та дизайну

Матюха М.М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і аудиту

Київського національного університету технологій та дизайну

ПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ПОМИЛКА ЧИ ФАЛЬСИФІКАЦІЯ?

Стаття присвячена доведенню необхідності дослідження помилок та фальсифікації під час формування фінансової звітності. Наведено ознаки викривлень у звітності. Узагальнено основні схеми фальсифікації. Досліджено основні причини некоректного формування звітності. Запропоновані шляхи мінімізації ризиків викривлення інформації у звітності.

Ключові слова: фінансова звітність, шахрайство, фальсифікація, помилка, махінація.

Скрыпник М.И., Григоревская Е.А., Матюха Н.Н. НАРУШЕНИЯ ПРИ СОСТАВЛЕНИИ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ОШИБКА ИЛИ ФАЛЬСИФИКАЦИЯ?

Статья посвящена доказательству необходимости исследования ошибок и фальсификации при формировании финансовой отчетности. Приведены признаки искажений в отчетности. Обобщены основные схемы фальсификации. Исследованы основные причины некорректного формирования отчетности. Предложены пути минимизации рисков искажения информации в отчетности.

Ключевые слова: финансовая отчетность, мошенничество, подлог, ошибка, махинация.

Skrypnik M.I., Grigorevska O.O., Matyukha M.M. INFRINGEMENTS IN ACCORDANCE WITH THE FINANCIAL STATEMENTS: ERROR OR FALSIFYING?

The article is devoted to the proof of the necessity of research of the committed errors and falsifications during the formation of financial statements. The signs of distortions in the reporting are given. Generalized schemes of falsification are generalized. The main causes of ill-fated reporting are investigated. The ways of minimizing the risks of distortion of information in the reporting are offered.

Keywords: financial reporting, fraud, forgery, mistake, fraud.

Постановка проблеми. Під час аудиту фінансової звітності можуть бути виявлені, на перший погляд, однакові факти порушень, які за глибшого дослідження можна тлумачити як навмисні (шахрайство, фальсифікація) і ненавмисні (помилка). Категорія «помилка» застосовується до ненавмисних порушень, які виникають у результаті спрацювання так званого «людського фактору» в записях облікових даних, випадкового пропуску, невірної підрахунку або неправильного уявлення про відображення окремих фактів господарського життя в результаті змін норм чинного законодавства, халатності, неувважності тощо.

Ненавмисні помилки поділяються на технічні та бухгалтерські. Технічні помилки виникають, наприклад, під час складання та розрахунку податкових платежів: 1) у процесі розрахунку сум податків (застосування неправильної ставки); 2) під час перенесення даних бухгалтерського обліку в податкові декларації (розрахунки); 3) у разі неправильного заповнення рядків декларації за умови повного і правильного відображення вироблених організаціями операцій у реєстрах бухгалтерського обліку. До цього ж типу належать відхилення, допущені через неувважність, неправильні переноси сальдо за рахунками тощо. Переважна частина подібних спотворень

повинна бути виявлена й усунена системою внутрішньогосподарського контролю. Бухгалтерські помилки виникають у результаті неправильного відображення на рахунках бухгалтерського обліку фінансово-господарських операцій. При цьому особливо відзначають помилки, що приводять до заниження або завищення об'єктів оподаткування, внаслідок яких спотворюються результати фінансово-господарської діяльності організації, відображаються у звітності і у підсумку неправильно обчислюються податки [6].

Навмисні помилки є засобом ділової політики організацій, зокрема акціонерних товариств, які вже на початку ХХІ століття спричинили так звану «кризу бухгалтерського обліку», пов'язану з махінаціями у публічній фінансовій звітності, що привело до банкрутства великих компаній. Ця проблема є однією з найважливіших у бухгалтерському обліку. Питання махінацій у звітності є актуальним як у країнах із розвинутою ринковою економікою (країни Європейського Союзу, США), де правові та професійні традиції в бухгалтерському обліку мають понад столітню історію, так і в країнах, у яких на сучасному етапі здійснюється процес реформування системи бухгалтерського обліку, перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями фальсифікації займалися такі українські і зарубіжні науковці, як А.А. Бакієв, Л.Ю. Брюханов, З.Ю. Мельник, Н.І. Петренко, Джерард М. Зак та інші.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення основних схем фальсифікації, дослідження основних причин та наведення шляхів мінімізації ризиків викривлення інформації у звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Компанія «PwC Україна» кожні два роки проводить дослідження на тему: «Всесвітній огляд економічних злочинів». Більшість учасників огляду в Україні – це представники приватних (69%), публічних організацій (24%) та представники урядових, державних та неприбуткових організацій, які становлять 7% учасників огляду. Основними тезами у відповідях останніх, до речі, стало те, що вони не стикалися із ситуаціями зловживань за останній рік або їм невідомо про такі ситуації.

Натомість приватні компанії зазначили, що зіштовхуються із ситуаціями економічних злочинів майже втричі частіше, ніж публічні організації. Найбільш поширеними видами зловживань у приватних компаніях є незаконне привласнення майна (31%); корупція та хабарництво (29%) і маніпуляції з фінансовою звітністю (14%).

Аналітичний огляд свідчить про те, що існує багато видів економічних злочинів (окремі з них – незаконне присвоєння майна (73%), хабарництво та корупція (60%), маніпуляції з фінансовою звітністю (30% – більш поширені та систематично є у відповідях усіх респондентів).

У «Національному звіті щодо махінацій і зловживань на робочому місці» (2012 р.) Асоціація сертифікованих спеціалістів із розслідування махінацій (ACFE) виокремила махінації зі звітністю як одну із трьох категорій корпоративних махінацій (до двох інших відносять привласнення активів та корупцію). Усі разом вони коштують економіці США 1 трлн. дол. США в рік. Звісно, махінації з фінансовою звітністю не обмежуються кордонами США. Із трьох категорій махінацій, що виявили ACFE, махінації зі звітністю є найменш розповсюдженими і становлять лише 10%, проте цей вид махінацій завжди означає сер-

йозні втрати. Збитки від махінаційних схем зі звітністю становлять найбільш вагому у вартісному вираженні частину (79% загальних втрат), що становить 2 млн. дол. США, тоді як втрати від привласнення активів становлять 6% (150 тис. дол. США), а збитки від корупції – 15% (375 тис. дол. США) [5].

Щодо махінацій варто додати, що, за даними ACFE та PwC, 53% махінаційних схем були здійснені власниками або керівниками фірми, 36% – були покладені на менеджерів і лише 11% – на рядових працівників фірми.

Махінації з фінансовою звітністю здійснюються різноманітними способами, які можна класифікувати за такими схемами (таблиця 1).

Основні складники, наведені в таблиці, можна інтерпретувати так.

Можливість. Низька корпоративна культура, недостатні адекватні процедури внутрішнього контролю можуть часто створювати переконаність у тому, що шахрайство залишиться нерозкритим.

Стимули/тиск. Ця умова часто пов'язана з існуванням термінових потреб (наявність особистих боргів, зустріч аналітиків або очікування банку щодо доходу).

Щодо наведених схем, то зазвичай декілька з вище перерахованих порушень відбуваються одночасно.

У підготовці неточної або неповної фінансової звітності немає нічого нового. Ці порушення з'явилися разом із появою самої звітності. Проте довести факт махінації зі звітністю не так і просто. Для того щоб звинуватити кого-небудь у махінації зі звітністю, необхідно довести, що стандарти обліку, яким повинна відповідати фінансова звітність, були порушені, причому свідомо під час її складання.

З якими причинами пов'язано те, що компанії вдаються до махінацій із фінансовою звітністю? Їх може бути багато:

- зарплати і премії за досягнення встановлених фінансових цілей;
- збільшення вартості акцій компанії у зв'язку з високими фінансовими результатами;
- збереження робочого місця за рахунок фальсифікації досягнень певного відділу чи підприємства загалом;
- тиск із боку вищого керівництва;
- тиск із боку конкурентів галузі;
- бажання впевнити кредиторів у надійності співпраці з підприємством, збільшення кредитної лінії тощо;
- бажання впевнити страховиків, що компанія має незначні ризики;
- бажання запевнити інвесторів, що компанія є вигідним вкладенням їхніх коштів.

Поняття махінації з фінансовою звітністю є досить широким. Одним із проявів махінацій у фінансовій звітності є фальсифікація. Варто відзначити, що фальсифікація фінансової звітності здійснює значний вплив на ринок капіталу та на довіру його учасників до інформації, що міститься у фінансовій звітності.

Як відзначає член Комісії з цінних паперів та фондової біржі США Артур Левіт, ми стаємо свідками поступової, але суттєвої ерозії якості фінансової звітності. Зона махінацій занадто велика. Доходи компаній стають радше бажаними керівництвом, аніж реальними [10].

Викривлення даних фінансової звітності через фальсифікацію створює ризик, пов'язаний з інформацією фінансової звітності, знижує ефективність фондового ринку, робить приватний сектор еконо-

Таблиця 1

Характер та схеми фальсифікації фінансових звітів

Суб'єкт фальсифікації	Характер фальсифікації		
	Тиск	Можливості	Обсяги отримання вигід за результатами фальсифікації
Керівництво (власник)	Особиста вигода (заниження податків, формування завищеної ціни бізнесу, отримання премії)	Ігнорування або використання слабких сторін системи внутрішнього контролю	Залежать від рангу займаної посади
Співробітники	Особиста вигода, отримання премії.		Розмір винагороди
Схеми фальсифікації: 1. Маніпулювання, фальсифікація (включаючи підробку) або зміна бухгалтерських записів або первинної документації, на основі якої готується фінансова звітність. 2. Неправильна інтерпретація чи навмисна бездіяльність у фінансовій звітності подій, операцій або іншої значної інформації. 3. Навмисно неправильне застосування бухгалтерських принципів щодо сум, класифікацій, методу подання або розкриття. 4. Завищення вартості активів; заниження вартості зобов'язань; заниження витрат; завищення доходів; створення тимчасових різниць (тобто сумарні доходи декількох звітних періодів правильні, але в одному періоді доходи завищені, а в іншому занижені, наприклад, за рахунок передчасного визнання виручки; це форма запозичення із майбутнього для того, щоби «прикрасити» теперішнє). 5. Неправильна класифікація статей балансового звіту (завичай навмисне віднесення необоротних активів до оборотних або поточних до довгострокових, щоб покращити коефіцієнт поточної ліквідності та інші фінансові показники). 6. Здійснення махінацій із розкриттям інформації (не розкривання важливих приміток у фінансовій звітності або викривлення фактів у примітках).			

міки менш прозорим та ускладнює ефективність державного контролю.

Проблема фальсифікації фінансової звітності не є новою, проте на сучасному етапі вона здійснюється на фоні глобалізаційних процесів і в умовах глобального фондового ринку, що зумовлює її принципово новий характер. Метою фальсифікації звітності є досягнення економічної ситуації, яка б відповідала корисливим задумам суб'єктів господарювання. Як правило, такий підхід спрямований проти інтересів держави і партнерів підприємства.

Постраждати від фальсифікації фінансової звітності можуть не лише зовнішні, але і внутрішні користувачі: працівники компанії, внутрішні аудитори, керівництво, власники. Внутрішні користувачі можуть нести як фінансові, так і нефінансові втрати (наприклад, погіршення репутації компанії). Проте, як показує практика, зовнішні користувачі страждають значно більше, ніж внутрішні.

На сучасному етапі США були одними з перших, хто акцентував увагу на цьому явищі. Це було пов'язано з високорозвиненим фондовим ринком, відповідно, країна зіткнулася з необхідністю створення ефективної системи попередження махінацій у фінансовій звітності. У результаті цього на сучасному етапі США мають найбільший досвід у цій сфері. Національна комісія США із фальсифікації фінансової звітності визначає фальсифікацію як умисну дію або бездіяльність, що приводить до суттєвого викривлення показників фінансової звітності [7].

Таким чином, необхідно визначити сутність поняття «фальсифікація».

Асоціація сертифікованих бухгалтерів визначає фальсифікацію як умисне викривлення або приховування суттєвих фактів господарської діяльності або даних бухгалтерського обліку, які вводять користувача звітності в оману, а деколи спонукають змінити рішення, що приймається на основі фінансової звітності.

Інститут внутрішніх аудиторів визначає фальсифікацію фінансової звітності як участь вищого керівництва компанії у викривленні звітності і незаконному привласненні майна, яке або здійснюється зараз, або планується, при цьому ці дії здійснюються за допомогою фінансової звітності, що вводять в оману.

З огляду на вищенаведені визначення фальсифікації можна виділити такі її ознаки, як:

- фальсифікація фінансової звітності, як і будь-які інші махінації, є навмисною дією для обману людини або групи людей;
- фальсифікація фінансової звітності приносить користувачам певну шкоду;
- фальсифікація фінансової звітності – найчастіше дія або бездіяльність, сутність якої полягає або у застосуванні бухгалтерських стандартів формально, або в ухиленні від застосування бухгалтерських стандартів у процесі підготовки фінансової звітності.

Таким чином, фальсифікація фінансової звітності є умисним викривленням, спотворенням інформації у фінансовій звітності з метою обману зовнішніх або внутрішніх користувачів.

Виявлена фальсифікація фінансової звітності компанії, окрім того, що здійснює суттєвий негативний вплив на довіру учасників фондового ринку та суспільства загалом до показників фінансової звітності, також суттєво підвищує витрати компанії на страхування, знижує продуктивність праці і моральний стан працівників, знецінює ділову репутацію [2, с. 32].

На відміну від планової економіки, в нових умовах господарювання у підприємств з'явився реальний інтерес «прикрасити» свою фінансову звітність. Якщо раніше, в період функціонування командно-адміністративної системи, причиною викривлення показників звітності було прагнення відобразити показники відповідно до планових, то на сучасному етапі це практично стало однією з умов виживання підприємства.

Н.І. Петренко стверджує, що, називаючи звітність підприємства за певний період викривленою, прикрашеною або спотвореною, спеціалісти мають на увазі одне і те саме: звітність неправильно відображає господарські операції, що відбулися, містить неточні показники, відображає у спотвореному вигляді фінансовий стан підприємства або її складено з порушенням певних вимог. Проте ці поняття не є синонімами. Прикрашену звітність варто вважати одним із видів спотвореної чи викривленої звітності. Завичай необхідність у такій звітності виникає в акціонерних товариствах, підприємств, які бажають

залучити додаткові кошти. Протилежною прикрасою звітності є звітність, що відображає збитковість підприємства, фінансове становище, що є гіршим, ніж насправді. Метою такої звітності є ухилення від сплати податків, здійснення виплат дивідендів акціонерам. «Перекрученими» або «завульованими» доцільно називати дані бухгалтерського обліку. Це є способи фальсифікації звітності [8, с. 122].

Як показує практика застосування бухгалтерських стандартів, простір для фальсифікації звітності є занадто великим. З одного боку, компанії намагаються обрати альтернативу, щоби продемонструвати свій фінансовий стан із кращого боку, з іншого – межа між цим прагненням та фальсифікацією дуже тонка.

США демонструє досить ефективний приклад боротьби з фальсифікацією фінансової звітності – прийняття Закону Сарбейнса-Окслі, що передбачає суворе покарання осіб, причетних до фальсифікації фінансової звітності. Варто додати, що з моменту ухвалення Закону Сарбейнса-Окслі в США не було зафіксовано жодного крупного фінансового шахрайства. Тож необхідне дослідження цього Закону і впровадження його норм у національне законодавство, що дасть змогу запобігти негативним наслідкам, пов'язаним із махінаціями у фінансовій звітності.

Л.Ю. Брюханов стверджує, що для того, щоб відбулася фальсифікація фінансової звітності, необхідно, щоби були дійсними три передумови:

- наявність фактору ризику;
- наявність можливості здійснення фальсифікації;
- щоб суб'єкт, що здійснює фальсифікацію фінансової звітності, не мав високих морально-етичних принципів, які би змогли завадити йому здійснити фальсифікування [2, с. 33].

Автор поділяє фактори, що впливають на фальсифікацію фінансової звітності, на фактори макро- та мікрорівня. Фактори макрорівня включають політико-економічні, соціально-культурні та галузеві особливості ведення бізнесу. До факторів макрорівня належать фінансово-економічний стан компанії, виробничий потенціал, корпоративні відносини, кваліфікація, репутація та морально-етичні якості керівництва компанії [2, с. 31].

На нашу думку, основними заходами щодо попередження фальсифікації фінансової звітності є система внутрішнього контролю на підприємстві, що повинна охоплювати всі ділянки бухгалтерського обліку, та існування комплексу законодавчих заходів щодо попередження фальсифікації фінансової звітності.

Також важливим аспектом є вчасне виявлення фальсифікації фінансової звітності. Для цього необхідно здійснити такі кроки:

- прочитати фінансову звітність та примітки до неї, щоби мати уявлення про організацію, її операції, фінансовий результат за період та фінансове положення на кінець періоду;
- визначити зовнішні та внутрішні фактори, які б могли підвищити ризик фальсифікації фінансової звітності. До внутрішніх факторів належать фактори, пов'язані із загальним стилем управління та загальною атмосферою в організації; наявність тиску в напрямі досягнення фінансових цілей з боку керівництва; політика роботи з персоналом; кваліфікація працівників бухгалтерської служби підприємства; те, як організація підходить до стратегічного планування та чи прогнозує стрімке зростання, чи вимагає організація дотримання кодексу етики та інші актори. До зовнішніх факторів можна

віднести стан економіки в регіоні, в якому функціонує компанія, тенденції галузі, розвиток технологій у галузі, наявність нових законодавчих актів чи вимог контролюючих органів, зміну курсів валют країн, де компанія веде свій бізнес, зміни відсоткових ставок за кредитами, появу нових конкурентів та інші фактори;

- дослідження системи внутрішнього контролю: чи створює вона можливість для здійснення махінацій із фінансовою звітністю;
- проведення аналітичних процедур для виявлення незвичайних взаємозв'язків та тенденцій, що можуть бути ознаками махінацій;
- розроблення спеціальних аудиторських процедур, спрямованих на виявлення махінацій, та концентрація на тих, що мають найбільш суттєвий вплив на показники у фінансовій звітності;
- оцінка результатів виконаних процедур та формулювання висновків щодо того, чи ця звітність є сфальсифікованою.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, на сучасному етапі на фоні глобалізаційних процесів і в умовах глобального фондового ринку проблема махінацій, пов'язаних із фінансовою звітністю, набула принципово нового характеру. Ця проблема приводить до надзвичайно великих втрат і потребує вживання заходів щодо попередження махінацій та вчасного їх виявлення. Одним із проявів махінацій у фінансовій звітності є фальсифікація. Фальсифікація фінансової звітності є умисним викривленням, спотворенням інформації у фінансовій звітності з метою обману зовнішніх або внутрішніх користувачів.

Виділяють такі умови, що можуть створювати сприятливі обставини для шахрайства, як неефективне керівництво суб'єкта; відсутність лідерства і загальний настрій серед керівництва; високе заохочення за досягнення певних фінансових результатів; складність правил та чинного законодавства; нерелевантні цілі для досягнення персоналом; неадекватний внутрішній контроль, особливо під час організаційних змін.

Абсолютно усунути можливості шахрайства неможливо, тому завдання керівництва полягає у тому, щоби максимально знизити ризики шахрайства. Найефективнішим і дієвим методом зниження ризиків у компанії є створення культури чесності та етичної поведінки. Така культура повинна виражатися насамперед у діях керівництва та демонструватися співробітникам із кожним днем.

Крім того, керівництво повинно розробити належний внутрішній контроль, щоби бути впевненим щодо надійності фінансової звітності, ефективності діяльності і відповідності законодавству. При цьому бажано, щоби за керівництвом здійснювали нагляд особи, наділені відповідними повноваженнями.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бакиев А.А. Аудит мошенничества / А.А. Бакиев // Теория и практика управленческого учета. – 2009. – Режим доступу: http://gaar.ru/articles/audit_moshennichestva/
2. Брюханов Л.Ю. Риск фальсификации финансовой отчетности: Классификация и описание факторов и моделирование / Л.Ю. Брюханов // Вестник ТГУ. – № 11 (55). – 2007. – С. 30–37.
3. Брюханов Л.Ю. Искажения в финансовой отчетности: как выявить мошенничество / Л.Ю. Брюханов // Финансовый директор. – 2006. – № 6. – С. 30–37.
4. Всесвітній огляд економічних злочинів: «PwC Україна» – 16 с. – Режим доступу: https://www.pwc.com/ua/uk/press-room/assets/gecs_ukraine_ua.pdf

5. Джерард М. Зак. Справедливая отчетность – соблазны манипулирования отчетностью. Новые глобальные риски и методы их выявления. Пер. с англ. – М. : Маросейка, 2011. – 230 с.
6. Мельник З.Ю. Викривлення інформації у звітності: помилки та фальсифікація / З.Ю. Мельник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – № 10 (Ч. 3). – 2015. – С. 190-194. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/143.pdf
7. МСФЗ. Як добитися прозорості і ефективності: [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.intalev.ua/index.php?id=22572>
8. Петренко Н.І. Методика аудиту фінансової звітності та шляхи її удосконалення / Н.І. Петренко // Вісник ЖДТУ. – № 1 (51). – С. 121–127.
9. Трансформація економічної сутності фальсифікації в бухгалтерському обліку в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / З.Ю. Мельник // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 5 (27). – С. 124–128. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n5.html>
10. Leuz C. IAS versus U.S. GAAP: Information Asymmetry-based Evidence from Germany's New Market // Journal of Accounting Research. – 2003. – № 41. – P. 427–445.

УДК 658.15:005.52

Худик О.Б.

*аспірант кафедри обліку, аналізу і аудиту
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СТРАТЕГІЧНОГО ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

У статті теоретично обґрунтовано склад основних методологічних елементів стратегічного фінансового аналізу та розкрито їх зміст. На підґрунті узагальнення літературних джерел встановлено, що основними інтегрованими об'єктами стратегічного фінансового аналізу є фінансовий потенціал, фінансова безпека та фінансовий механізм. Уточнено сутність фінансового потенціалу та фінансової безпеки виходячи з потреб стратегічного фінансового аналізу. Визначено послідовність формування системи показників та використання методів дослідження для розкриття наявних закономірностей функціонування та розвитку об'єктів стратегічного фінансового аналізу.

Ключові слова: стратегічний фінансовий аналіз, фінансова стратегія, фінансовий потенціал, фінансова безпека, фінансовий механізм.

Худик О.Б. ОБОСНОВАНИЕ СИСТЕМЫ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ЭЛЕМЕНТОВ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА

В статье теоретически обоснован состав основных методологических элементов стратегического финансового анализа и раскрыто их содержание. На основе обобщения литературных источников установлено, что основными интегрированными объектами стратегического финансового анализа являются финансовый потенциал, финансовая безопасность и финансовый механизм. Уточнено сущность финансового потенциала и финансовой безопасности исходя из потребностей стратегического финансового анализа. Установлена последовательность формирования системы показателей и использования методов исследования для раскрытия реально существующих закономерностей функционирования и развития объектов стратегического финансового анализа.

Ключевые слова: стратегический финансовый анализ, финансовая стратегия, финансовый потенциал, финансовая безопасность, финансовый механизм.

Khudyk O.B. THE SUBSTANTIATION OF THE SYSTEM OF STRATEGIC FINANCIAL ANALYSIS' METHODOLOGICAL ELEMENTS

The main methodological elements of the strategic financial analysis are theoretically grounded and their content is determined in the article. On the basis of literary sources generalization it is established, that the main integrated strategic financial analysis' objects are financial potential, financial security and financial mechanism. The essence of the financial potential and financial security is clarified according to the needs of strategic financial analysis. The sequence of the indicators system formation and methods implementation to discover the existing patterns of the strategic financial analysis' objects functioning and development is defined.

Keywords: strategic financial analysis, financial strategy, financial potential, financial security, financial mechanism.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин, посилення глобалізаційних і інтеграційних процесів, наявність складних внутрішніх економічних і фінансових проблем у діяльності українських підприємств зумовлюють зростання значення стратегічного фінансового аналізу як методологічної основи обґрунтування стратегічних управлінських рішень. Основою його впровадження у вітчизняну господарську практику є структурне перетворення самої системи стратегічного фінансового аналізу, включаючи теоретичні, методологічні й організаційні аспекти на підґрунті системного комплексного підходу й орієнтації на формування ефективної фінансової стратегії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам стратегічного фінансового аналізу присвячено

праці вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема І.О. Бланка, Г.В. Блакити, Т.М. Ковальчук, С.І. Крилова, Г.В. Ситник, К.І. Редченка. Проте відсутність консенсусу щодо визначення сутності стратегічного фінансового аналізу та виділення його об'єктів призвели до наявності різних підходів до обґрунтування його методологічних елементів.

Мета статті полягає у тому, щоб з урахуванням досягнень світової та вітчизняної аналітичної науки обґрунтувати систему методологічних елементів стратегічного фінансового аналізу як основу розвитку його методики на підґрунті системного комплексного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічний фінансовий аналіз – це системне комплексне